

Юрій БАРАБАШ,
*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
проректор з науково-педагогічної
роботи та стратегічного розвитку
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

СПОГАДИ ПРО ВАСИЛЯ ЯКОВИЧА ТАЦІЯ

Вперше я мав честь познайомитись із Василем Яковичем у квітні 2001 р. на врученні Президентської стипендії за участю тодішнього Президента України Леоніда Кучми. На мене, як на людину, що багато чула добрих слів про самого Василя Яковича та його справи, ця зустріч справила неабияке враження. Його вміння спілкуватись, тембр, я б навіть сказав «бархатистість» його голосу, лаконічність та виваженість висловлювань – все це не може не приваблювати співрозмовника. Попрацювавши багато років під його началом, я вже маю право називати його своїм Вчителем, а тоді я навіть і не думав, що доля настільки близько мене зведе з ним, то просто дивився як звичайний студент на легендарного ректора.

У подальшому, коли я після аспірантури став працювати заступником декана факультету юстиції, бачився по роботі з Василем Яковичем, але не так часто. По суті, найбільш плідно до того часу, коли я потрапив до ректорату, я почав комунікувати з ним, вже обійнявши посаду завідувача кафедри конституційного права України. Я звичайно, не міг замінити у статусі своєрідного радника з питань конституційного права мого Вчителя, видатного академіка права Юрія Миколайовича Тодику, однак, щоразу, спілкуючись з Василем Яковичем з проблематики конституційного реформування, оновлення виборчого законодавства, питань, що перебували у провадженні Конституційного Суду України, намагався зрозуміти та допомогти знайти додаткові юридичні аргументи

на користь юридичних певних позицій, що формувались в колективі фахівців Університету. І тут я мушу визнати, що неодноразово пересвідчувався в широті кругозору Василя Яковича, який за своїм первинним науковим покликанням мав би опікуватись виключно проблематикою кримінального права.

Василь Якович зробив багато для конституційного розвитку України. Слід наголосити на тому, що саме він, як єдиний представник харківської юридичної школи, входив до складу Конституційної комісії, яка розробила текст чинної Конституції України. Багато його ідей було втілено відразу, за низку із них він продовжував боротися майже до кінця життя. Три речі з конституційної матерії не давали йому спокою – це відсутність серед засад конституційного ладу принципу взаємодії гілок влади, по-друге, «розпорошення» по тексту норм, які, на його переконання, регулюють діяльність інституцій, що покликані захищати Конституції, а відповідно і потреба у їх (норм) об'єднання в один Розділ «Охорона Конституції», і по-третє, необхідність запровадження двопалатного парламенту в Україні.

Щодо бікамералізму, точніше потреби в застосуванні такого підходу організації Верховної Ради України, то упевненість в необхідності цього кроку в нього зростала з кожним роком, особливо, з огляду на те, як розвиваються політичні події в нашій державі. Кожного разу, коли його включали до того чи іншого дорадчого органу з конституційного реформування, він починав з озвучення цієї ідеї. Василь Якович вважав, що саме належне представництво інтересів регіонів у парламенті дасть змогу приймати більш зважені та ефективніші рішення.

Потрапивши з доброї волі Василя Яковича до ректорату, я отримав не тільки унікальну можливість працювати під його началом, а й побачити його з іншого боку – як державника, керівника одного з провідних вишів, людини, яка вміла будувати не тільки величні споруди, а й розвивати потужні наукові школи та колективи. У ректораті я відповідав за низку напрямків, виокремив би три з них, які найбільше цікавили Василя Яковича.

Передовсім маю наголосити на його особливому ставленні до студентів. Оскільки я відповідав за взаємодію з органами студентського самоврядування, то бачив, наскільки важливою для нього була доля кожного здобувача освіти нашого закладу, особливим чином переймаючись за тих, кому в побуті та навчанні доводилось важче ніж іншим, – про дітей-сиріт, дітей із малозабезпечених сімей, дітей з невеличких сіл. Василь Якович, не замислюючись, приймав рішення про надання таким дітям допомоги,

з надзвичайною прискіпливістю ставився до питання про їх відрахування, коли таке питання з тих чи інших причин порушувалось перед ним деканами.

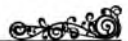
Загалом його ставлення до відрахування студентів можна було назвати якимось батьківським. Він щиро був переконаний, що перш ніж відрахувати студента, потрібно пересвідчитись, чи все зробили деканат та кафедри для того, щоб вирівняти ситуацію з його успішністю чи відвідуванням занять.

Загадуються мені і започатковані прямі зустрічі зі студентською громадою, коли ректор, спілкуючись з юнаками та дівчатами, не демонстрував вищість свого становища, а розмовляв на рівних, намагаючись зрозуміти їх бажання та потреби. Пам'ятаю, як на одній із таких зустрічей, що проходили в актовій залі, він виніс на голосування студентів питання, яке довго дискутувалось на ректораті, – про зміну графіку навчального часу, і за результатами голосування ухвалив рішення, яке відповідало баченню студентів.

Другим напрямом моєї діяльності, яким так само активно цікавився Василь Якович, була міжнародна співпраця нашого Університету. Він розумів, що без належної інтернаціоналізації освітньої та наукової діяльності утримати лідируючі позиції нашому вишу не вдасться. Тому всіляко сприяв укладенню двосторонніх договорів із зарубіжними університетами, входженню нашого закладу до міжуніверситетських об'єднань, зокрема таких, як Міжнародна асоціація університетів та Європейська асоціація юридичних факультетів. Саме Василь Якович підписав від імені нашого вишу Велику Хартію Університетів («Болонську хартію»), що суттєво сприяло покращенню нашого міжнародного іміджу.

При ньому були започатковані програми «двох дипломів» з нашим стратегічним партнером, одним із кращих вишів країн Балтії – Університетом Миколаса Ромеріса (м. Вільнюс, Литва). Ці програми були спрямовані на підготовку фахівців із двох найбільш актуальних напрямів – міжнародного публічного права та європейського комерційного права.

Не можу не пригадати, що цьому передувала взагалі унікальна для пострадянського простору програма підготовки нашим Університетом фахівців за магістерським рівнем за напрямком «Міжнародне комерційне право» із видачою диплому Хертфордширського університету (Велика Британія). Для цього ми пройшли спеціально акредитацію в британського урядовому агентстві. Десятки талановитих студентів закінчили цю програму, отримали диплом провідного англійського вишу та змогли знайти завдяки цьому себе у професійному житті.

Василь Якович вважав ці здобутки показовими, які не могли бути отримані без його ініціативи та підтримки, і саме в такому напрямку університет рухається і далі.

Ну, мабуть, найближчим для його душі був третій напрямок – це розвиток фізичного виховання та професійного спорту в Університеті.

Василя Яковича можна по праву вважати професійним спортсменом: свого часу, будучи капітаном тоді інститутської команди з волейболу, він виборював перемоги на міжуніверситетських змаганнях. Мабуть, тому було обумовлено його особливе ставлення до спорту, до спортсменів та спортивних змагань і заходів.

Тут я мушу зазначити, що Василь Якович постійно говорив, що для нього звичайно важливі здобутки наших спортсменів-професіоналів, які навчалися в університеті, оскільки це додає «плюсів» до іміджу закладу, але важливіше – це створити умови для повсякденного заняття фізкультурою всією студентською громадою та спонукати їх до цього. Він завжди казав: «Без фізичного здоров'я не буде ефективного юриста».

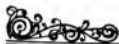
Василь Якович постійно і послідовно підтримував талановитих й обдарованих спортсменів Університету і їх досягнення нерозривно пов'язані з його приходом на посаду ректора у 1987 р. Для цього він створив, по суті, унікальні можливості, якими можуть похизуватись лічені виші в Україні: за часів його ректорства спортивна база Університету була збільшена до 50 спортивних залів, споруд, басейнів та стадіонів.

Тепер щодо професійного спорту в Університеті. Василю Яковичу тут, дійсно, було чим пишатись. Ми завжди мали своє своєрідне представництво в збірній Україні на Всесвітній олімпіаді. Одним із останніх героїв-переможців Олімпійських ігор є наш колишній студент Олександр Гвоздик, який став бронзовим призером на змаганнях у Лондоні у 2012 р.

Окремою гордістю Василя Яковича були шахова збірна та волейбольна команда.

У шаховій команді була найбільша кількість гросмейстерів серед команд України, зокрема і такі прославлені фахівці, як чемпіонка світу із шахів Анна Ушеніна та чемпіон Європи з шахів Олександр Моїсеєнко. Команда Університету неодноразово ставала чемпіоном України серед клубних команд. Саме завдяки зусиллям членів нашого шахового клубу Україна в 2012 р. уперше піднялась на п'єдестал пошани на світовій олімпіаді з шахів.

«Волейбольну» історію нашого Університету слід починати з розповіді про ще один унікальний проєкт Василя Яковича. Йдеться про заснування

ним разом з однодумцями в 1990 р. Харківського обласного училища олімпійського резерву № 2 (зараз – Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради, директор Анатолій Попов). Ідея полягала в тому, щоб створити спортивний заклад інтернатного типу, де б талановиті діти-сироти, діти з малозабезпечених сімей могли розвивати свої здібності та здобувати якісну освіту. Після завершення навчання в училищі вони б вступали до провідних харківських університетів, насамперед нашого. І ця унікальна ініціатива запрацювала завдяки зусиллям Василя Яковича! Достатньо сказати, що за часи свого існування училище-коледж підготував 9 заслужених майстрів спорту, 68 майстрів міжнародного класу та 473 майстри спорту України. Всі вони прославляли Україну на олімпійських, міжнародних та європейських змаганнях. Багато хто в подальшому став студентом нашого вишу. Саме на базі училища, точніше з його вихованців, і був створений наш волейбольний клуб.

Волейбольну команду Василь Якович створив в 1995 р. Загітувавши талановиту молодь навчатись у нас, команда «Юридична Академія» стала унікальною серед професійних клубів, оскільки жодна студентська команда у волейбольній історії України не ставала двічі Володарем Кубка України, двічі срібним призером та 6 разів бронзовим призером Суперліги серед чоловічих команд. Протягом багатьох років Василь Якович був незмінним президентом клубу та його рушійною силою.

Про Василя Яковича можна писати ще довго. Це була дійсно унікальна Людина, справжня постать в юридичному світі. Для мене він був мудрим наставником, до якого я дослухався, на кого я рівнявся. Переконаний, що такі люди народжуються дуже рідко. І дякую долі, що мав честь працювати під його керівництвом, вчитись у нього. Слава його залишиться у віках!

